

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Az élettársi kapcsolat és a házasság közötti legfőbb különbségek

Szerző:

dr. Véber Melinda

Tatabánya, 2025. május 2.

I. Bevezetés:

Gyakorló jogászként már több alkalommal találkoztam azzal a problémával, hogy élettársi kapcsolatban élők a párjuk halálakor szembesültek azzal a ténnyel, miszerint végrendelet hiányában semmit nem örököltek élettársuk után. Hiába érveltek azzal, hogy hosszú évekig, sőt, akár évtizedekig éltek együtt, ez mit sem változtatott azon a tényen, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) törvényes öröklésre vonatkozó rendelkezései értelmében nem minősültek törvényes örökösnek. Törvényes örökösi státusz hiányában az elhunyt törvényes örököseivel (például gyermekével, szülőjével) szemben semmit nem örököltek.

A házastársakkal szemben az élettársak nem törvényes örökösei egymásnak, így végrendelet nélkül semmit nem örökölnek a párjuk után. Ha pedig nincs tulajdonrészük a közösen lakott ingatlanban, az örökösök jogosultak akár ki is költöztetni őket.¹

Ez a problémakör adta a jelen publikáció alapötletét és ösztönzött arra, hogy megpróbáljam egy helyen összefoglalni az élettársi kapcsolat és a házasság közötti legfőbb különbségeket, kitérve a házassággal sok szempontból hasonlóságot mutató, de attól mégis lényegesen eltérő bejegyzett élettársi kapcsolatra is.

A tanulmány az élettársi kapcsolatra és a házasságra vonatkozó főbb szabályokat hasonlítja össze, különös tekintettel az alábbiakra:

- apai jogállás,
- reprodukciós eljárás (közismertebb nevén lombikprogram),
- támogatások (CSED, GYED, GYES, családi pótlék),
- öröklés.

¹ Csonka Péter Közjegyzői Irodája (2025.) [Mi a különbség élettársi és házastársi kapcsolat között?](#)

II. Az élettársi kapcsolat(ok) és a házasság fogalma, keletkezése és megszűnése:

1. *(De facto) élettársi kapcsolat:*

Az élettársi kapcsolatra vonatkozó szabályok a Ptk. Hatodik, Kötelmi Jog Könyvében az egyes szerződésekre vonatkozó harmadik rész utolsó, XXV. címében találhatóak. Mindezek alapján az élettársi kapcsolat nem más, mint szerződés.

Az élettársi kapcsolatnak a szerződések között történő elhelyezése azonban mindössze annak következménye, hogy nem minősül családjogi viszonynak; az elhelyezéséből tehát nem következik az, hogy az élettársi kapcsolatra vonatkoztathatók és alkalmazhatók lennének a kötelmi jog szabályai, így a kötelek közös, illetve a szerződések általános szabályai. Ez abból ered, hogy az élettársi kapcsolat nem szerződésen (jogügyleten), hanem a tényleges együttélésen alapul.²

Ezt, a Ptk. Kötelmi Jog Könyvében szabályozott élettársi kapcsolatot a jogirodalom egyre gyakrabban, de facto élettársaknak, de facto élettársi kapcsolatnak hívja, tekintettel arra, hogy az élettársi kapcsolat két további kategóriája (nyilvántartásba vett élettársi kapcsolat; bejegyzett élettársi kapcsolat) is ismert.³

Vegyük sorra, hogy mit jelentenek az élettársi kapcsolat különböző típusai.

Élettársi kapcsolat áll fenn két olyan, házasságkötés nélkül közös háztartásban, érzelmi és gazdasági közösségben (a továbbiakban: életközösség) együtt élő személy között, akik közül egyiknek sem áll fenn mással házassági életközössége, bejegyzett élettársi életközössége vagy élettársi kapcsolata, és akik nem állnak egymással egyenesági rokonságban vagy testvéri kapcsolatban.⁴

Maga a fogalom meghatározás csak a Ptk. hatodik könyvében került elhelyezésre, azonban élettársi kapcsolatra vonatkozó szabályokkal már a negyedik, Családjog Könyvben is találkozunk. Fontos

² Szeibert Orsolya, In: Gárdos Péter, Vékás Lajos (szerk.): *Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez*

³ Hegedűs Andrea: *Polgári Jog Családjog*. Budapest, R.I.M.Á.K Kiadó, 2022., 176. o.

⁴ Ptk. 6:514. § (1) bekezdés

kiemelni azonban, hogy a hetedik, Öröklési Jog Könyvben egyáltalán nem találunk élettársi kapcsolatra vonatkozó rendelkezéseket.

Az élettársi kapcsolat Ptk.-ban rögzített fogalmából jól látható, hogy élettársi kapcsolatot nemcsak férfi és nő, hanem azonos nemű személyek is létesíthetnek egymással, hiszen a Ptk. a „személy” kifejezést használja, amikor meghatározza azt, hogy mit is jelent az élettársi kapcsolat.

De facto élettársi kapcsolatnál sem a nagykorúság, sem a cselekvőképesség nem feltétel. Mivel azonban a Ptk. 4:152. § (4) bekezdése szerint a tizenhatodik életévét betöltött kiskorú - szülői beleegyezés hiányában - a gyámhatóság engedélyével hagyhatja el a szülők lakóhelyét, életkor alapján inkább csak a tizenhatodik életév betöltése után képzelhető el, hogy kiskorú személy élettársi kapcsolatot létesítsen.

A Ptk. 8:1. § (1) bekezdés 2. pontja értelmében az élettárs hozzátartozó, a házastárs azonban közeli hozzátartozónak minősül.

Az élettársi kapcsolat az életközösség létesítésével jön létre és megszűnik abban az esetben, ha a felek egymással házasságot kötnek, bejegyzett élettársi kapcsolatot létesítenek vagy az életközösségük véget ér.⁵

2. Nyilvántartott élettársi kapcsolat:

Élettársi kapcsolat létesítéséhez nem szükséges semmilyen hatósági aktus. Hatósági eljárás hiányában azonban problémát okozhat annak igazolása, hogy két személy élettársi kapcsolatban él egymással. Amíg házasság esetében a házassági anyakönyvi kivonattal szükség esetén könnyedén igazolható a házasság fennállása, addig erre élettársi kapcsolat esetén nincs lehetőség. Pontosabban fogalmazva 2010. január 1-je előtt nem volt erre lehetőség. A 2009. évi XXIX. törvény 9. § (2) bekezdése ugyanis 2010. január 1-jétől beiktatta az egyes közjegyzői nemperes eljárásokról szóló 2008. évi XLV. törvénybe (a továbbiakban: Kjnp.) az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásának vezetéséről szóló rendelkezéseket.

⁵ Ptk. 6:514. § (2) bekezdés

A Kjnp. 36/E. § (1) bekezdése értelmében az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartása (a továbbiakban: élettársi nyilvántartás) az élettársi kapcsolat fennállása bizonyításának megkönnyítése céljából tartalmazza

- a) két, nem cselekvőképtelen nagykorú kérelmező által közjegyző előtt közösen tett azon nyilatkozatot, hogy egymással a Polgári Törvénykönyv szerinti élettársi kapcsolatban (a továbbiakban: élettársi kapcsolat) élnek, és
- b) legalább az egyik kérelmezőnek a közjegyző előtt tett azon nyilatkozatát, hogy már nem áll fenn élettársi kapcsolata a vele együtt korábban nyilvántartásba vett személlyel.

Az első, amit az (1) bekezdés a) pontja kapcsán ki kell emelnünk, az, hogy élettársi nyilvántartásba csak nagykorú személyek között fennálló élettársi kapcsolat jegyezhető be. Tehát, amennyiben tizenhatodik életévét betöltött személy - szülői beleegyezés hiányában - gyámhatósági engedéllyel elhagyta a szülők lakóhelyét és párjával életközösséget létesített, nincsen jogosultsága arra, hogy élettársi kapcsolatának bejegyzését kérje az élettársi nyilvántartásba. Ezen túlmenően szükséges rámutatni arra is, hogy a Ptk. szerinti élettársi kapcsolatot említi a Kjnp. idézett rendelkezése, vagyis különmemű és azonos nemű élettársak előtt is nyitva áll a lehetőség arra nézve, hogy élettársi kapcsolatuk nyilvántartásba vételét kérjék.

A Kjnp. 36/E. § (2) bekezdése értelmében az élettársi nyilvántartás igazolja, hogy egymással élettársi kapcsolata áll fenn azoknak, akiknek az élettársi kapcsolat fennállásáról szóló közösen tett nyilatkozata az élettársi nyilvántartásban szerepel. Amennyiben szükséges, ennek segítségével igazolható az élettársi kapcsolat fennállása, fontos kiemelni azonban, hogy például reprodukciós eljárás során az élettársaknak közjegyző előtt kell élettársi kapcsolatuk fennállásáról nyilatkozatot tenniük, mert csupán a közjegyző előtt tett nyilatkozat minősül közokiratnak, az élettársi nyilvántartás azonban nem.

Az élettársi nyilvántartás az adatokat az élettársi kapcsolat fennállásáról szóló nyilatkozat bejegyzésének időpontjától számított 100 évig tartalmazza.⁶

⁶ Kjnp. 36/E. § (7) bekezdés

A nyilvántartásba vétel az élettársak közös kérelmére indul, amennyiben azonban az élettársi kapcsolat véget ér, bármelyik volt élettárs kérheti a közjegyzőtől az élettársi kapcsolat fenn nem állásáról szóló nyilatkozat nyilvántartásba vételét.

3. Bejegyzett élettársi kapcsolat:

Bejegyzett élettársi kapcsolat akkor jön létre, ha az anyakönyvvezető előtt együttesen jelenlévő két, tizennyolcadik életévét betöltött, azonos nemű személy személyesen kijelenti, hogy egymással bejegyzett élettársi kapcsolatot kíván létesíteni.⁷

Bejegyzett élettársi kapcsolatot a fentiek értelmében tehát csak és kizárólag azonos nemű személyek létesíthetnek.

Az anyakönyvi eljárásról szóló 2010. évi I. törvény (a továbbiakban: At.) szerint a házasság megkötésében, valamint a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésében az anyakönyvvezető közreműködik.⁸

A bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésére irányuló szándékot a fővárosi kerületi, a megyei jogú városi, valamint a járási hivatal székhelye szerinti képviselő-testület hivatalának anyakönyvvezetőjénél lehet bejelenteni.⁹ A bejelentésről felvett jegyzőkönyv egy évig érvényes.

A bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésére két tanú jelenlétében kerül sor, és miután elhangzik a bejegyzett élettársi kapcsolat létrehozására irányuló „igen”, a bejegyzett élettársi kapcsolat létrejötté a bejegyzett élettársi kapcsolatok anyakönyvébe bejegyzésre kerül.

Bejegyzett élettársi kapcsolatra vonatkozó szabályok a Ptk.-ban egyáltalán nem szerepelnek, holott joghatásai sokban azonosak a házasság joghatásaival.

⁷ A bejegyzett élettársi kapcsolatról, az ezzel összefüggő, valamint az élettársi viszony igazolásának megkönnyítéséhez szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2009. évi XXIX. törvény (a továbbiakban: Bét.) 1. § (1) bekezdése

⁸ At. 4. § (4) bekezdés

⁹ At. 31. § (1) bekezdés

A Bét. 3. § (1) bekezdése kimondja, hogy ha e törvény eltérően nem rendelkezik, vagy e törvény a rendelkezés alkalmazását nem zárja ki, megfelelően alkalmazni kell

- a) a házasságra vonatkozó szabályokat a bejegyzett élettársi kapcsolatra,
- b) a házastársra vagy házastársakra vonatkozó szabályokat a bejegyzett élettársra vagy bejegyzett élettársakra,
- c) az özvegyre vonatkozó szabályokat az elhunyt bejegyzett élettárs túlélő bejegyzett élettársára,
- d) az elvált személyre vonatkozó szabályokat arra a személyre, akinek bejegyzett élettársi kapcsolatát megszüntették,
- e) a hajadonra, nőtlenre vonatkozó szabályokat arra a személyre, aki még nem volt házas, és bejegyzett élettársi kapcsolatot még nem létesített, és
- f) a házaspárra vonatkozó szabályokat a bejegyzett élettársakra.

A fentiekben részletezettek nem jelentenek mást, mint azt, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolat joghatásai a házassággal azonos tartási, vagyoni jogi, lakáshasználathoz kapcsolódó és öröklési jogi joghatásokkal járnak. Vannak azonban nagyon fontos különbségek is, amelyeket meg kell említeni. A bejegyzett élettársi kapcsolatban élők nem fogadhatnak közösen örökbe gyermeket, ahogyan emberi reprodukcióra irányuló eljárásban (lombikprogram) sem vehetnek részt. A bejegyzett élettársi kapcsolat nem keletkeztet apasági vélelmet. A bejegyzett élettársakra nem alkalmazhatóak a házassági névviselés szabályai sem. ¹⁰

A bejegyzett élettársi kapcsolat megszűnésének szabályait a Bét. 4. § (1)-(3) bekezdései tartalmazzák:

(1) A bejegyzett élettársi kapcsolat megszűnik

a) az egyik bejegyzett élettárs halálával,

b) bírósági felbontással vagy

c) közjegyző általi megszüntetéssel.

(2) A bejegyzett élettársi kapcsolat megszűnésére a házasság megszűnésére vonatkozó rendelkezéseket alkalmazni kell.

¹⁰ Hegedűs Andrea: I. m. 194. o.

(3) A bejegyzett élettársi kapcsolatot a felek közös megegyezése alapján a közjegyző nemperes eljárásban szünteti meg.

A bejegyzett élettársi kapcsolat bíróság általi felbontására tehát csak abban az esetben kerül sor, amennyiben a felek nem közös megegyezéssel kérik kapcsolatuk megszüntetését, vagyis, ha közöttük vita van. Közös megegyezés esetén nincs szükség bíróságra, peres eljárásra, mert nemperes eljárásban hozott végzésével a közjegyző a bejegyzett élettársi kapcsolatot megszünteti.

4. Házasság:

Házasság akkor jön létre, ha az együttesen jelen lévő férfi és nő az anyakönyvvezető előtt személyesen kijelenti, hogy egymással házasságot köt. A kijelentés kölcsönös megtörténte után az anyakönyvvezető a házasság létrejöttét megállapítja és a házasságkötés tényét a házassági anyakönyvbe bejegyzi.¹¹

Házasságot tehát csak férfi és nő köthet egymással. A házasságkötési szándék bármelyik anyakönyvvezetőnél bejelenthető.¹² A bejelentésről felvett jegyzőkönyv egy évig érvényes - akárcsak a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésére irányuló bejelentésről felvett jegyzőkönyv - azonban házasságkötésre csupán a házasságkötési szándék bejelentését követő 30 napon túl kerülhet sor. A 30 napos korlátozás nem vonatkozik a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésére.

A 30 napos várakozási időnek jelenleg egyetlen célja van, ez pedig nem más, minthogy a házasulandók meggondolhassák magukat ezen idő alatt. A házassági jogról szóló 1894. évi XXXI. tc. (a továbbiakban: Ht.) 28. §-a szerint a házasság megkötését kihirdetés előzte meg. „A régi magánjogban a várakozás az esetleges házassági akadályok nyilvánosságra kerülését biztosította a házasságkötési szándék nyilvánosság előtti kihirdetésével.”¹³

¹¹ Ptk. 4:5. § (1)-(2) bekezdés

¹² At. 17. § (1) bekezdés

¹³ Hegedűs Andrea: I. m., 53. o.

A házasulók valamelyikének közeli halállal fenyegető egészségi állapota esetén a házasulók nyilatkozata a házasságkötés összes jogi feltételének igazolását pótolja, és a házasságot a bejelentés után nyomban meg lehet kötni.¹⁴

A házasság megkötésére két tanú jelenlétében kerül sor, és miután elhangzik a házasságkötésre irányuló „igen”, a házasságkötés ténye a házassági anyakönyvbe bejegyzésre kerül.

A közeli halállal fenyegető állapotot kivéve nem köthető házasság vasárnap, január 1-jén, március 15-én, nagypénteken, húsvétvasárnap, húsvéthétfőn, május 1-jén, pünkösdvasárnap, pünkösdhétfőn, augusztus 20-án, október 23-án, november 1-jén és december 24-26-án, továbbá, ha az az adott képviselő-testület hivatala köztisztviselői számára munkaszüneti nap, július 1-jén.¹⁵ Ez a szabály a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése során is irányadó.

A Ptk. 4:20. § (1) bekezdése értelmében a házasság megszűnik

- a) az egyik házastárs halálával;
- b) bírósági felbontással.

Házastársak esetében tehát közös megegyezés esetén nincs lehetőség arra, hogy a bírósági peres eljárás helyett közjegyzői nemperes eljárásban kerüljön megszüntetésre a házasság. Azonban a peres eljárás időtartama lényegesen lecsökkenthető, ha a házasság felbontására úgy kerül sor, hogy a felek minden szükséges kérdésben megegyeztek és közös megegyezéssel kérik házasságuk felbontását.

III. Élettársi kapcsolatra vonatkozó szabályok a Ptk.-ban, összehasonlítva a házasságra vonatkozó rendelkezésekkel:

1. A Családjog Könyv rendelkezései:

A Családjog Könyv harmadik része „Az élettársi kapcsolat családjogi hatásai” címet viseli és az élettársi tartásról, valamint az élettársak lakáshasználatának rendezéséről szóló szabályokat tartalmazza VII., valamint VIII. cím alatt.

¹⁴ Ptk. 4:7. § (3) bekezdés

¹⁵ At. 27. § (2) bekezdés

A Ptk. Hatodik könyvébe foglalt rendelkezések minden élettársa vonatkoznak, a Negyedik könyv szabályai azonban csak azokra az élettársakra irányadóak, akiknek kapcsolatából gyermek született.¹⁶

1.1. Az élettársi tartás:

Az életközösség megszűnése esetén volt élettársától tartást követelhet az, aki magát önhibáján kívül nem képes eltartani, feltéve, hogy az életközösség legalább egy évig fennállt és az élettársak kapcsolatából gyermek született.¹⁷

A Ptk. idézett rendelkezése értelmében volt élettársak között csak abban az esetben merülhet fel a tartásra való jogosultság kérdése, amennyiben a felek életközössége legalább egy évig fennállt és gyermekük született. Ezen két feltétel fennállása esetén sem biztos azonban, hogy az arra rászoruló volt élettársat a tartás megilleti, hiszen a jogalkotó további feltételként szabja meg az önhiba hiányát.

De mit is jelent a rászorultság, valamint az önhiba hiánya? Ezekre a kérdésekre a Ptk. nem adja meg a választ, annak meghatározása az ítélkezésre maradt.

Az ítélkezési gyakorlat szerint a rászorultság kérdéskörében vizsgálni kell a jogosult egészségi állapota és munkaképessége mellett azt is, hogy milyenek a vagyoni, jövedelmi viszonyai.

Az önhiba hiányát illetően Szeibert Orsolya az alábbiak szerint fogalmazott: „az ítélkezési gyakorlatban alkalmazott fogalomról van szó, amely a jogosult magatartásának értékelését foglalja magában: megtesz-e mindent, ami a társadalmi közfelfogás alapján elvárható tőle annak érdekében, hogy fedezze a létfenntartásához szükséges kiadásait.”¹⁸

¹⁶ *Polgári Jog Családjog* A Ptk. magyarázata III/VI. (Szeibert Orsolya) Budapest, HVG-ORAC Lap- és könyvkiadó, 2021. 195. o.

¹⁷ Ptk. 4:86. § (1) bekezdés

¹⁸ Szeibert Orsolya I. m., 198. o.

A Ptk. lehetőséget biztosít arra is, hogy a volt élettárs tartási igénnyel lépjen fel akkor is, ha a tartásra az életközösség megszűnését követő egy év eltelte után válik csak jogosulttá. Ez a rászorultságnak speciális esete, csak különös méltánylást érdemlő esetben követelhető a tartás.

Ki kell emelni, hogy hiába állnak fenn az élettársi tartásra való jogosultság feltételei, akkor sem jogosult tartásra az a volt élettárs, aki a tartásra érdemtelen, illetve nem köteles volt élettársát eltartani az, aki ezáltal saját szükséges tartását vagy gyermekének tartását veszélyeztetné (tartási képesség).¹⁹

1.2. A házastársi tartás:

A házassági életközösség megszűnése esetén házastársától, a házasság felbontása esetén volt házastársától tartást követelhet az, aki magát önhibáján kívül nem képes eltartani.²⁰

A Ptk. rendelkezéséből látható, hogy - az élettársi tartáshoz hasonlóan - rászorultság és önhiba hiánya szükséges ahhoz, hogy a tartásra való jogosultság fennálljon. A Ptk. 4:29. § (2) bekezdése szerint a volt házastárs azonban akkor is jogosult lehet tartásra, ha a házassági életközösség megszűnését követő öt év elteltével válik csak rászorulttá. Ahogy már szó volt róla, a volt élettársat ez a jogosultság az életközösség megszűnését követő egy év eltelte után illeti csak meg. További „kedvező helyzet” az élettársakkal szemben az is, hogy amennyiben a házasságból gyermek származik, úgy a tartásra való jogosultságot megalapozhatja egy évnél rövidebb ideig fennálló életközösség is. Tartás ilyenkor azonban csak az életközösséggel megegyező időre jár.

A tartásra való érdemtelenység és a tartási képesség szabályai teljes mértékben megegyeznek az élettársakra vonatkozó rendelkezésekkel.

1.3. Az élettársak lakáshasználatának rendezése:

Ahogy arról már volt szó, az élettársi kapcsolatra vonatkozó rendelkezések a Családjog Könyvben és a Kötelmi Jog Könyvben kerültek elhelyezésre. Az élettársi kapcsolat szerződések körében történő

¹⁹ Ptk. 4:87. §, 4:88. §

²⁰ Ptk. 4:29. § (1) bekezdés

elhelyezésének célja az volt, hogy a kötelmi jogi rendelkezések között szerepeljenek azok az általános szabályok, amelyek azokra vonatkoznak, akiknek kapcsolatából közös gyermek nem született.²¹ A Ptk. 4:92. §-a azonban lehetővé teszi, hogy az élettársak akkor is a bírósághoz forduljanak a lakáshasználat kérdésében, ha nem született gyermekük.

Az élettársak lakáshasználatának rendezése körében különbséget kell tenni aközött, hogy az élettársak közös jogcím (például: közös albérlet, közös tulajdon) vagy az egyikük kizárólagos jogcíme (például: egyikük albérlete, egyikük tulajdona) alapján éltek-e együtt az adott ingatlanban.

Amennyiben az élettársi kapcsolatból a feleknek közös gyermeke született, úgy a közös jogcím alapján lakott ingatlan további használatáról rendelkező bírósági döntés figyelemmel lesz a közös kiskorú gyermek megfelelő lakáshoz fűződő jogaira. Fontos kiemelni, hogy közös jogcímen lakott ingatlan használatának rendezését a volt élettársak bármelyike kérheti akkor is, ha nincs közös gyermekük.

A fentiekől eltérő a helyzet azonban akkor, ha az élettársaknak csak az egyike rendelkezik jogcímmel az ingatlan használatára. Itt a főszabály ugyanis az, hogy akié az ingatlan, az marad az ingatlanban. Nem fordulhat elő tehát az, hogy az egyik élettárs által bérelt ingatlanban az élettársi kapcsolat megszűnését követően a másik élettárs lakjon továbbra is. Más a helyzet azonban akkor, ha a feleknek közös gyermekük van. Amennyiben a felek életközössége legalább egy évig fennállt és kapcsolatukból gyermek született, a volt élettársat - kérelmére - a bíróság feljogosíthatja a másik élettárs kizárólagos jogcíme alapján közösen használt lakás további használatára. Itt elsősorban osztott lakáshasználatra kell gondolni, feltéve, hogy az ingatlan alkalmas a megosztásra. Kivételesen indokolt esetben a bíróság a volt élettársat a másik élettárs kizárólagos tulajdonjoga vagy haszonélvezeti joga alapján használt lakás kizárólagos használatára is feljogosíthatja, ha a lakáshasználatra jogosult közös kiskorú gyermekek legalább egyike feletti szülői felügyeleti jog gyakorlása ezt a volt élettársat illeti meg, és a kiskorú gyermek lakáshasználata másként nem biztosítható. Akár osztott, akár kizárólagos legyen is a használat, azt mindig meghatározott időre vagy meghatározott feltétel bekövetkezéséig lehet elrendelni. Az ingatlanban maradó felet a bérlő jogállása illeti meg, azonban lakáshasználati joga rendes felmondással csak akkor szüntethető meg, ha a másik fél megfelelő cserelakást tud felajánlani

²¹ Szeibert Orsolya: I. m., 202. o.

a számára. Értelmszerűen nem kérheti a másik élettárs kizárólagos jogcíme alapján használt ingatlan osztott vagy kizárólagos használatát az, akinek beköltözhető lakása van.²²

1.4. A házastársi közös lakás használatának rendezése:

Házastársi közös lakás az a lakás, amelyben a házastársak egyikük vagy mindkettőjük tulajdonjoga, hasznélvezeti joga vagy bérleti joga alapján együtt laknak.²³

A Ptk. megfogalmazásából látszik, hogy házastársi közös lakás lehet az az ingatlan is, amelyet a házastársak csak az egyikük tulajdonjoga, hasznélvezeti joga vagy bérleti joga alapján laknak. A Ptk. lehetőséget biztosít a házassulók és a házastársak számára, hogy a házastársi közös lakás használatát a házasságuk felbontása vagy az életközösségük megszűnése esetére előzetesen szerződéssel rendezzék. Ennek az „előzetes” szerződésnek közokiratba foglaltnak vagy ügyvéd által ellenjegyzettnek kell lennie ahhoz, hogy érvényes legyen. Érdekesség, hogy amennyiben a házastársak az életközösségük megszűnése után állapodnak meg abban, hogy a közös lakást ki használja a továbbiakban, akkor ezen megállapodásuk semmilyen alakszerűségnek nem kell megfeleljen. Ha a felek sem előzetesen, sem az életközösségük megszűnését követően nem rendezik a közös lakás használatának kérdését, úgy arról - bármelyikük kérésére - a bíróság dönt.

Ahogy az élettársak esetében, úgy a házastársak vonatkozásában is külön szabályozza a Ptk. a közös jogcímen, valamint az egyik házastárs kizárólagos jogcíme alapján lakott lakás használatát.

A közös jogcímen lakott lakásnál a főszabály a lakás használatának megosztása. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a házastársak a lakás meghatározott lakószobáit és helyiségeit kizárólagosan, más helyiségeit viszont közösen használják. Amennyiben osztott lakáshasználatra nem kerül sor, - mert például az egyik házastársnak van másik, beköltözhető lakása vagy az egyik házastárs önként és a visszatérés szándéka nélkül elköltözött a közös lakásból - a bíróság ennek a házastársnak a lakáshasználati jogát megszünteti.

²² Ptk. 4: 94. §

²³ Ptk. 4:76. § (1) bekezdés

Az egyik házastárs kizárólagos jogcíme alapján lakott lakásnál ugyanaz a helyzet, mint az élettársak esetében: akié a lakás, az marad a lakásban. A bíróság az adottságainál fogva arra alkalmas lakás osztott használatát akkor rendelheti el, ha a lakáshasználatra jogosult kiskorú gyermekek legalább egyike feletti szülői felügyeleti jog gyakorlását a másik házastársnak biztosította, vagy a lakás elhagyása a másik házastársra nézve - a házasság időtartama és e házastárs körülményei alapján - súlyosan méltánytalan lenne.²⁴ Házastársak esetében is irányadó, hogy kivételesen indokolt esetben a bíróság a házastársat a másik házastárs kizárólagos tulajdonában vagy haszonélvezetében álló lakás kizárólagos használatára is feljogosíthatja, ha a lakáshasználatra jogosult kiskorú gyermek feletti szülői felügyeleti jog gyakorlása ezt a szülőt illeti meg és a kiskorú gyermek lakhatása másként nem biztosítható. Ebben az esetben a házastársat a bérlő jogállása illeti meg, azzal, hogy lakáshasználati joga rendes felmondással megfelelő cserelakás felajánlásával szüntethető meg. Akár osztott, akár kizárólagos lakáshasználatról legyen is szó, azt házastársak esetében is meghatározott időre vagy feltétel bekövetkezéséig lehet biztosítani.

2. A Kötelmi Jog Könyv rendelkezései:

Az élettársi kapcsolatokat a Kötelmi Jog Könyv igen röviden, mindösszesen négy szakaszban szabályozza és ebben már benne van az élettársi kapcsolat fogalma, létrejötte és megszűnése is.

Az élettársak - főszabály szerint - az élettársi kapcsolat fennállása alatt önálló vagyonszerzők, azaz mindkét élettárs csak saját vagyonát gyarapítja a szerzeményeivel: egyikük szerzése sem hat ki a másikra, egymás tartozásaiért nem felelnek.²⁵ Amikor azonban az élettársi kapcsolat véget ér, bármelyik élettárs követelheti a másiktól azt a vagyonszaporulatot, amely az együttélés alatt keletkezett. A vagyonszaporulat alatt a másik félnél elért vagyoni többletet, gyarapodást kell érteni, amelynek keletkezését az életközösség elősegítette.²⁶

A Ptk. 6:515. § (1) bekezdése lehetőséget biztosít az élettársaknak arra, hogy egymás közötti vagyoni viszonyaikat az élettársi együttélés idejére szerződéssel rendezzék. Az élettársi vagyoni szerződés

²⁴ Ptk. 4:83. § (2) bekezdés

²⁵ Szeibert Orsolya, In: Gárdos Péter, Vékás Lajos (szerk.): *Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez*

²⁶ Dobáné Madarász Arabella: *Az élettársak és vagyoni viszonyaik* In: [Az élettársak és vagyoni viszonyaik - MABIE - Magyar Bírói Egyesület](#) (Letöltés: 2025. április 15.)

kivételt jelent az élettársak közötti törvényes vagyoni rendszer, mint főszabály alól. Az élettársi vagyoni szerződést közokiratba vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratba kell foglalni ahhoz, hogy érvényes legyen.

A fentiekkel szemben a házastársak vonatkozásában pont fordított a helyzet, ugyanis esetükben a főszabály az, hogy a házassági életközösség időtartama alatt házastársi vagyoni közösség (törvényes vagyoni rendszer) áll fenn.²⁷ Ez pedig nem jelent mást, mint annyit, hogy a házastársak közös vagyonába tartoznak azok a vagyontárgyak, amelyeket a házastársak a vagyoni közösség fennállása alatt együtt vagy külön szereznek.²⁸

Fontos megjegyezni, hogy a törvényes vagyoni rendszertől, mint főszabálytól, el lehet térni, ugyanis a házastársak és a házastársak egymás közötti vagyoni viszonyait a házassági életközösség időtartamára házassági vagyoni szerződéssel rendezhetik.

A Ptk. alapjaiban változtatta meg a törvényes élettársi vagyoni rendszert: egy, a házassági vagyoni körében mintaszabályokkal rendezett közszerzeményi rendszerhez hasonló rendszert hozott létre, amely minden olyan esetben alkalmazandó, ha az élettársak nem kötnek élettársi vagyoni szerződést. Ennek a rendszernek legfontosabb jellemzője az, hogy az élettársaknak kapcsolatuknál fogva nem keletkezik közös tulajdonuk. A Ptk. törvényes élettársi vagyoni rendszere nem a reálszerzés elvén áll, hanem a szerzeményben való részesedést teszi lehetővé. Míg házastársi vagyoni közösség esetén főszabályként a házastársaknak a szerzés pillanatában keletkezik közös tulajdonuk, addig a közszerzeményi rendszerben - és az élettársak ehhez hasonló törvényes vagyoni rendszerében - nem keletkezik közös vagyon az együttélés alapján, hanem az értéktöbblet elve alapján lehet a vagyoni rendszer megszűnésekor a vagyonszaporulatból részesedést igényelni. Ezzel a Ptk. eltávolítja az élettársi vagyoni viszonyokat a házastársakétól, hiszen a házastársi vagyoni közösség és a törvényes élettársi vagyoni rendszer között elemi szintű az eltérés, de eltávolítja az élettársi vagyoni viszonyokat az 1959-es Ptk. élettársakra irányadó megoldásától is.²⁹

²⁷ Ptk. 4:34. § (2) bekezdés

²⁸ Ptk. 4:37. § (1) bekezdés

²⁹ Szeibert Orsolya, In: Gárdos Péter, Vékás Lajos (szerk.): *Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez*

Egy példa segítségével nézzük meg, hogyan alakulnak a vagyoni viszonyok élettársak és házastársak között, amennyiben mindkét együttélési forma tekintetében a főszabály kerül alkalmazásra.

Az élettársi kapcsolat fennállása alatt az egyik élettárs vásárol egy garázst, amelynek 1/1 arányú kizárólagos tulajdonosaként őt jegyzik be az ingatlan-nyilvántartásba. Mivel az élettársak önálló vagyonszerzők, az élettársi kapcsolat megszűnése esetén a másik élettárs nem hivatkozhat arra, hogy az egyik élettárs által vásárolt garázs a közös szerzeményük.

Más a helyzet azonban akkor, ha ezt a garázst házasság fennállása alatt vásárolja meg az egyik házastárs. A garázs 1/1 arányú kizárólagos tulajdonosaként ugyanúgy őt jegyzik be az ingatlan-nyilvántartásba, azonban az adásvételi szerződésben vevőként részt nem vevő másik házastárs ebben az esetben ingatlan-nyilvántartáson kívüli tulajdonosnak minősül. A házasság felbontása esetén az ingatlan-nyilvántartásban (tulajdoni lapon) tulajdonosként nem szereplő házastárs hivatkozhat arra, hogy mivel a garázs a házasság fennállása alatt került megvásárlásra, ezért az fele-fele arányban a közös tulajdonukat képezi.

Ha ugyanez a garázs az élettársi kapcsolat alatt felújításra kerül, amelynek eredményeképpen a garázs értéke megnő, azaz vagyonszaporulat keletkezik, az élettársi kapcsolat megszűnésekor a nem tulajdonos volt élettárs igénytel léphet fel. A vagyonszaporulat meglétét értelemszerűen annak a volt élettársnak kell bizonyítania, aki ezzel kapcsolatos igényt érvényesít.

3. Apai jogállás keletkezése:

Az élettársakra irányadó, az apai jogállás keletkezésére vonatkozó szabályok a Családjog Könyv rendelkezései között kaptak helyet. Figyelemmel arra, hogy az apai jogállást keletkeztető tények egy szakaszon belül, törvényi sorrendben szerepelnek a Ptk.-ban³⁰, úgy tartottam átláthatónak, ha ezeket egy helyen veszem sorra.

³⁰ Ptk. 4:98. §

A Ptk. jelenleg hatályos rendelkezései szerint apai jogállást

1. a házassági kötelék,
2. a reprodukciós eljárás,
3. az apai elismerő nyilatkozat vagy
4. bírósági határozat keletkeztet.

A fenti felsorolás tehát egyben törvényi sorrendet is jelent, vagyis mindaddig, amíg az apai státusz a sorrend szerint előbb szabályozott vélelem alapján betöltött, a következő vélelem nem alkalmazható. Ez alól egyetlen kivétel van csupán: a másodikként szabályozott, reprodukciós eljáráson alapuló vélelem szerint az élettárs férfi apa lesz akkor is, ha a korábbi házasság megszűnése és a gyermek születése között nem telt el háromszáz nap.³¹

A jelen publikáció - témájára tekintettel - csak a házassági köteléken és a reprodukciós eljáráson alapuló vélelemmel foglalkozik.

3.1. A házassági köteléken alapuló vélelem:

Mivel az apai jogállást keletkeztető okok között első helyen a házassági kötelék áll, ez azt jelenti, hogy abban az esetben, ha egy gyermek anyja házas a gyermek születésekor, apaként az anya férjét jegyzi be a születési anyakönyvi kivonatba. Ugyanez a helyzet akkor is, ha az anya a gyermek születése előtt férjétől elválik, vagyis a volt férj kerül apaként bejegyzésre a születési anyakönyvi kivonatba, hiszen a Ptk. 4:99. § (1) bekezdése az alábbiak szerint rendelkezik:

A gyermek apjának - ha e törvény eltérően nem rendelkezik - azt a férfit kell tekinteni, akivel az anya a gyermek fogamzási idejének kezdetétől a gyermek születéséig eltelt idő vagy annak legalább egy része alatt házassági kötelékben állt.

A munkám során több alkalommal találkoztam már az alábbi esettel:

A házastársak kapcsolata megromlott, ezért külön költöztek. Kapcsolatuk a későbbiekben sem rendeződött, továbbra is egymástól külön éltek, azonban házasságuk felbontását egyikük sem kérte a

³¹ Hegedűs Andrea: I. m., 203. o.

bíróságtól. Hosszú évek teltek el ebben az állapotban. Időközben a feleség párkapcsolatot létesített, amely párkapcsolat várandóssággal járt. A terhesség végéhez közeledve az anya és a vér szerinti apa elmentek az anyakönyvvezetőhöz, hogy a vér szerinti apa teljes hatályú apai elismerő nyilatkozatot tegyen. Ekkor szembesültek azzal a ténnyel, hogy az anya - papíron még mindig - fennálló házassága miatt a gyermek apjaként az anya férje kerül majd bejegyzésre a gyermek születési anyakönyvi kivonatába. A szülők ezt követően megjelentek a bíróságon, ahol előadták, hogy minél előbb szükséges lenne az anya házasságának felbontása, mert két hét múlva közös gyermekük születik majd és semmiképpen sem szeretnék, ha a gyermek apjaként nem a vér szerinti apa kerülne bejegyzésre.

Természetesen ilyen rövid idő nem elegendő arra, hogy egy házasság felbontásra kerüljön, ráadásul a házasság felbontása önmagában nem oldja meg az apaság kérdését, hiszen az anya a gyermek fogamzási idejének kezdetétől a gyermek születéséig eltelt idő egy része alatt házassági kötelékben állt. Amennyiben a jogesetben szereplő anya azt szeretné, hogy gyermeke apjaként a vér szerinti apa kerüljön bejegyzésre, a két hét alatt nemcsak elválnia kellene a férjétől, de házasságot is kellene kötnie a gyermek vér szerinti apjával, miközben a házassági szándék bejelentésétől számított harminc napon belül házasságkötésre nem kerülhet sor.

Megszületik tehát a gyermek, és egy olyan születési anyakönyvi kivonattal fog rendelkezni, amelyben az anya (volt) házastársa szerepel apaként, ráadásul a gyermek nem viselheti a vér szerinti apa vezetéknévét sem. Ezt a helyzetet a legegyszerűbben apaság vélelmének megdöntése iránti nemperes eljárás keretében lehet rendezni a bíróságon.

A Ptk. 4:114. §-a kimondja, hogy nincs szükség az apaság vélelmének megdöntése iránti perindításra, ha az apaság vélelme az anya házassága alapján áll fenn, a házastársak életközössége legalább háromszáz napja megszűnt, és az a férfi, akitől a gyermek ténylegesen származik, a gyermeket teljes hatályú apai elismerő nyilatkozattal a magáénak kívánja elismerni.

A példaként felhozott jogesetben az apaság vélelme az anya házassága alapján keletkezett. Az első feltétel tehát teljesült ahhoz, hogy nemperes eljárásban lehessen rendezni az apaság kérdését. A második feltétel is megvan, hiszen az anya évek óta - tehát több, mint háromszáz napja - nem él együtt a házastársával, vagyis életközösségük megszűnt. Amennyiben a vér szerinti apa hajlandó a

gyermeket teljes hatályú apai elismerő nyilatkozattal a magáénak elismerni, nem kell pert indítani, elegendő csupán egyetlen alkalommal megjelenni a bíróság előtt. Ezen az egyetlen alkalmon azonban mindhárom fél - az anya, a születési anyakönyvi kivonatba apaként bejegyzett (volt) házastárs és a vér szerinti apa - együttes jelenléte szükséges.³² Amennyiben mindhárom fél együttesen megjelenik a bíróság előtt, a felek személyes meghallgatását követően a bíróság megállapítja, hogy nem a (volt) házastárs a gyermek apja, majd ezt követően lehetőség nyílik a teljes hatályú apai elismerő nyilatkozat megtételére, aláírására. A szülőknek ekkor lehetőségük adódik arra is, hogy gyermekük vezetéknévét illetően nyilatkozzanak.

A személyes meghallgatást követően a bíróság lesz az, aki az eljárásról felvett jegyzőkönyvet, a teljes hatályú apai elismerő nyilatkozatot és a gyermek eredeti születési anyakönyvi kivonatát az illetékes anyakönyvi hivatal részére megküldi. Ezt követően az anyakönyvi hivatal kiállít egy olyan születési anyakönyvi kivonatot, amelyen apaként már a vér szerinti apa, a gyermek születési családi neveként pedig a szülei által választott vezetéknév szerepel.

Ebben a nemperes eljárásban a származás megállapításához nincs szükség orvosszakértői vizsgálatra, tehát elkerülhető a költséges dns-vizsgálat. Még egyszer hangsúlyozom, hogy erre a nemperes eljárásra csak a három fél együttműködése és együttes megjelenése esetén van lehetőség. A (volt) házastárs jelenléte a személyes meghallgatáson nem mellőzhető akkor sem, ha az ország másik felében vagy külföldön él. Az együttes megjelenés általában csak akkor okoz problémát, ha a (volt) házastárs messze él, ekkor a nagy távolságra hivatkozással próbál meg kibújni a személyes megjelenési kötelezettség alól. Ez azonban nem vezethet eredményre. Amennyiben a bíróság előtt a felek valamelyike nem jelenik meg, úgy a nemperes eljárás meghiúsul és csak perben rendezhető az apai jogállás, amely eljárás nemcsak hosszabb, de költségesebb is.

3.2. A reprodukciós eljáráson alapuló vélelem:

Az apai jogállást keletkeztető vélelmek közül a második a reprodukciós eljáráson alapuló vélelem. Ezzel kapcsolatban a Ptk. 4:100. § (1) bekezdése az alábbi rendelkezéseket tartalmazza:

³² A bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló 2017. évi CXVIII. törvény 17. § (a továbbiakban: Bnptv.)

Ha az apaság az anya házassági kötelékén alapuló vélelem alapján nem állapítható meg, a gyermek apjának kell tekinteni azt a férfit, aki az anyával - élettársi kapcsolatuk fennállása alatt - reprodukciós eljárásban vett részt és a származás a reprodukciós eljárás következménye.

Fenti szabályozásból rögtön kitűnik, hogy reprodukciós eljárás csak élettársak esetében alkalmas apai jogállás keletkeztetésére, hiszen amennyiben házastársak vesznek részt a programban, úgy az ő esetükben az első helyen szabályozott házassági kötelék keletkezteti az apai jogállást.

Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 167. § (1) bekezdése szerint reprodukciós eljárás házastársi vagy különneműek közötti élettársi kapcsolatban álló személyeknél végezhető el, amennyiben bármely félnél fennálló egészségi ok (meddőség) következtében a kapcsolatból természetes úton nagy valószínűséggel egészséges gyermek nem származhat. Élettársak esetén reprodukciós eljárás csak abban az esetben végezhető, amennyiben az élettársak egyike sem áll házastársi kapcsolatban.

Az Eütv. idézett rendelkezése egyértelművé teszi, hogy reprodukciós eljárásban csak házastársak vagy különnemű élettársak vehetnek részt. Jelen publikációban már sorra vettük az élettársi kapcsolat különböző típusait és ebből megállapíthatjuk, hogy az élettársi kapcsolat vonatkozásában azért volt szükséges kiemelni azt, hogy különneműek közötti élettársi kapcsolatban álló személyeknél végezhető el a reprodukciós eljárás, mivel a Ptk. fogalommeghatározása szerint azonos neműek is élhetnek egymással élettársi kapcsolatban.

Tekintettel az élettársi kapcsolat Ptk.-ban található definíciójára, az Eütv.-nek az a rendelkezése, amely kimondja, hogy élettársak esetén reprodukciós eljárás csak abban az esetben végezhető, amennyiben az élettársak egyike sem áll házastársi kapcsolatban, felesleges, hiszen ebben az esetben az élettársi kapcsolat - a Ptk. definíciójából következően - nem is áll fenn.³³

Az élettársi kapcsolat fennállásáról az élettársak közokiratban nyilatkoznak.³⁴ Fontos ismét kiemelni, hogy az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásáról kapott tanúsítvány nem minősül közokiratnak, vagyis

³³ Dósa Ágnes, *Nagykommentár az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvényhez*

³⁴ Eütv. 168. § (1) bekezdés

a reprodukciós eljárásához nem elegendő a tanúsítvány bemutatása, az élettársaknak közjegyző előtt kell nyilatkozatot tenniük.

Az élettársak közjegyzői okiratba foglalt nyilatkozatukban azt jelentik ki közjegyző előtt, hogy az élettársi kapcsolat fogalmának életközösségük megfelel, és rögzíthetik, hogy mióta élettársak.³⁵ Ezen, közjegyző által nyilvántartásba vett, közokirat birtokában kerülnek az élettársak abba a helyzetbe, hogy a reprodukciós eljárásba belevághassanak.

IV. Családtámogatások rendszere:

1. Csecsemőgondozási díj (CSED):

A kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény (a továbbiakban: Ebtv.) 40. § (1) bekezdése alapján csecsemőgondozási díjra jogosult az a nő, aki a gyermeke születését megelőző két éven belül 365 napon át biztosított volt, és akinek a gyermeke

a) a biztosítás tartama alatt, vagy a biztosítás megszűnését, a szünetelés kezdetét követő negyvenkét napon belül születik, vagy

b) a biztosítás megszűnését, a szünetelés kezdetét követően negyvenkét napon túl baleseti táppénz folyósításának az ideje alatt vagy a folyósítás megszűnését követő huszonnyolc napon belül születik.

A jogosultsághoz szükséges előzetes 365 napi biztosítási időnek nem kell folyamatosnak lennie.³⁶

A csecsemőgondozási díj tehát nem függ attól, hogy élettársi kapcsolatból vagy házasságból származik-e a gyermek, hiszen a jogosultság az anya biztosítási idejétől függ.

2. Gyermekgondozási díj (GYED):

Az Ebtv. 42/A. § (1) bekezdése értelmében gyermekgondozási díjra jogosult

a) a biztosított szülő, ha a gyermek születését megelőző két éven belül 365 napon át biztosított volt,

³⁵ [Élettársi nyilatkozat - Dr. Parti Tamás - Közjegyző](#) 2025. április 16.

³⁶ [Csecsemőgondozási díj - CSED - Magyar Államkincstár](#) 2025. április 16.

b) az anya, valamint a 40. § (4) bekezdésében meghatározott személy³⁷, aki részére csecsemőgondozási díj került megállapításra és a biztosítási jogviszonya a csecsemőgondozási díjra való jogosultságának időtartama alatt megszűnt, feltéve, hogy a csecsemőgondozási díjra való jogosultsága a biztosítási jogviszonyának fennállása alatt keletkezett és a gyermek születését megelőző két éven belül 365 napon át biztosított volt,

és a gyermeket saját háztartásában neveli.

A gyermekgondozási díj vonatkozásában ugyancsak megállapítható, hogy az Ebtv. nem tesz különbséget az élettársi kapcsolatból és a házasságból származó gyermekek között.

Meg kell említeni, hogy szülő alatt az Ebtv. nemcsak a vér szerinti szülőket érti, hanem szülőnek tekinti az örökbefogadó szülőt, továbbá az együtt élő házastársat, valamint azt a személyt, aki a saját háztartásában élő gyermeket örökbe kívánja fogadni, és az erre irányuló eljárás már folyamatban van. Ezen túlmenően szülőnek minősül a gyám, a nevelőszülő és a helyettes szülő is.

3. Gyermekgondozást segítő ellátás (GYES):

A családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény (a továbbiakban: Cst.) a 20. §-ban rendezi a GYES-re való jogosultságot és kimondja, hogy gyermekgondozást segítő ellátásra jogosult a szülő, valamint a gyám a saját háztartásában nevelt

- a) gyermek 3. életévének betöltéséig,
- b) ikergyermekes esetén a tankötelessé válás évének végéig,
- c) tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos gyermek 10. életévének betöltéséig.

A GYES elsődleges jogosultja a gyermeket saját háztartásában nevelő szülő. A szülő alatt a jogalkotó nemcsak a gyermek vér szerinti szülőjét érti, hanem a gyermek örökbe fogadó szülőjét, és a szülővel

³⁷ Ebtv. 40. § (4) Az (1) bekezdésben foglaltakon túl csecsemőgondozási díjra - az (5) bekezdésben foglaltak figyelembevételével - jogosult a) az a nő, aki a csecsemőt örökbefogadási szándékkal nevelésbe vette, b) az - a gyermekek védelméről és a gyámi ügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvtv.) 5. § sz) pontja szerinti - családbafogadó gyám, aki a csecsemőt végleges döntés alapján gondozza, c) a csecsemőt gondozó vér szerinti apa, ha a gyermeket szülő nő az egészségügyi szolgáltató által - az e törvény végrehajtására kiadott kormányrendeletben meghatározott adattartalmú nyomtatvány szerint - igazoltan, az egészségi állapota miatt kikerül abból a háztartásból, ahol a gyermeket gondozzák, d) a csecsemőt gondozó vér szerinti apa, ha a gyermeket szülő nő meghal, e) az a férfi, aki a csecsemőt örökbefogadási szándékkal nevelésbe vette, ha a gyermeket vele együtt örökbe fogadni szándékozó nő az egészségügyi szolgáltató által - az e törvény végrehajtására kiadott kormányrendeletben meghatározott adattartalmú nyomtatvány szerint - igazoltan, az egészségi állapota miatt kikerül abból a háztartásból, ahol a gyermeket gondozzák, f) az a férfi, aki a csecsemőt örökbefogadási szándékkal nevelésbe vette, ha a gyermeket örökbe fogadni szándékozó nő meghal, g) az a férfi, aki a csecsemőt egyedül vette örökbefogadási szándékkal nevelésbe, h) a csecsemőt gondozó vér szerinti apa, ha a gyermeket szülő nő szülői felügyeleti joga megszűnt.

együtt élő házastársat. Szülőnek minősül továbbá az a személy is, aki a saját háztartásában nevelt gyermeket örökbe kívánja fogadni, és az erre irányuló eljárás már folyamatban van. Úgyszintén szülőként kezeli a Cst. a szülővel együtt élő élettársat is, feltéve, hogy az ellátással érintett gyermekkel életvitelszerűen együtt él, és legalább egy éve szerepel a szülő élettársaként az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásában, vagy közokirattal igazolja, hogy az élettársi kapcsolatát a szülővel a GYES-re irányuló kérelmét megelőzően legalább 1 évvel korábban létesítette.³⁸

A gyermekgondozást segítő ellátásra való jogosultság vonatkozásában ugyancsak megállapítható, hogy nincs különbség az élettársi kapcsolatból és a házasságból származó gyermekek között.

4. Családi pótlék:

Talán kevésbé köztudott, hogy a családi pótlék elnevezés két különböző ellátás közös megnevezése, ugyanis a Cst. 6. §-ában foglaltak szerint a gyermek nevelésével, iskoláztatásával járó költségekhez az állam havi rendszerességgel járó nevelési ellátást vagy iskoláztatási támogatást (a továbbiakban együtt: családi pótlék) nyújt.

A családi pótlék sem a család jövedelmi helyzetétől, sem pedig társadalombiztosítási státuszától nem függ, a jogosultsághoz pusztán a gyermek nevelésének ténye szükségeltetik. A nevelési ellátás - főszabály szerint - a tanulmányokat nem folytató, míg az iskoláztatási támogatás a tanulmányokat folytató gyermekre tekintettel jár. A nevelési ellátás és az iskoláztatási támogatás folyósítása a gyermek tankötelessé válásakor folyamatos, az iskoláztatási támogatás iránt ilyenkor nem kell külön kérelmet benyújtani. A kizárólag az ellátás megnevezésében - a tankötelezettség kezdetével vagy megszűnésével összefüggésben - bekövetkező, a családi pótlék összegét és az arra való jogosultság fennállását nem érintő változásokról hozott döntést határozatba sem kell foglalni [Cst. 10. § (2) bekezdés].³⁹

V. Öröklés:

³⁸ *Nagykommentár a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvényhez* - Szerkesztette: Izsa Szabolcs

³⁹ Tóth Zsófia, In: Izsa Szabolcs (szerk.): *Nagykommentár a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvényhez*

A publikációhoz anyagot gyűjtve találtam rá dr. Csonka Péter közjegyző oldalára, ahol egy mokk.hu forrással megjelölt cikk szerint a köztudatban rengeteg tévhit és félinformáció van jelen az élettársak vagyoni helyzetével kapcsolatban. A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint átlagosan egymillió ember él élettársi kapcsolatban, vagyis nagyjából a lakosság tizede. A MOKK felmérése szerint azonban sokan nincsenek tisztában azzal, hogy élettársakként milyen öröklési jogi szabályok vonatkoznak rájuk.⁴⁰ A többség abban a tudatban él élettársi kapcsolatban, hogy egyáltalán nem foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy mi történik majd akkor, ha élettársa elhalálozik. A kellemetlenségek elkerülése érdekében azonban foglalkozni kell ezzel a fájdalmas kérdéssel és amennyiben egy tartós élettársi kapcsolatról van szó, rendezni kell az örökléssel kapcsolatos kérdéseket addig, amíg arra lehetőség van, vagyis amíg az élettársak mindegyike életben van.

Fentebb már érintettük, hogy az élettársak főszabály szerint önálló vagyonszerzők. Nyitva áll előttük azonban annak a lehetősége, hogy vagyoni viszonyaikat az élettársi együttélés idejére közokiratba vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratba foglalt szerződéssel rendezzék. Az élettársi vagyoni szerződés megléte azonban nem jelenti azt, hogy az élettársak egyben egymás örökösivé is válnak. Egymás után csak abban az esetben örökölhetnek, amennyiben egymás javára végrendeleznek, hiszen nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy az élettársak a törvényes öröklés rendjében nem szerepelnek.

A Ptk. öröklési jogi szabályai szerint örökölni végintézkedés alapján vagy törvény szerint lehet és amennyiben az örökhagyó után végintézkedés maradt, az öröklés rendjét ez határozza meg.⁴¹

1. Végintézkedésen alapuló öröklés:

Az örökhagyó a halála esetére vagyonáról vagy annak egy részéről végintézkedéssel szabadon rendelkezhet. Ezt a Ptk. végintézkedési szabadságnak nevezi. A Ptk. 7:10. §-a nem a végrendelet, hanem a végintézkedés kifejezést használja, vagyis az örökhagyó nemcsak végrendelettel, de öröklési szerződéssel és halál esetére szóló ajándékozással is rendelkezhet teljes vagyona vagy annak egy része sorsáról.

⁴⁰ [Az élettársak és az öröklés - MOKK](#)

⁴¹ Ptk. 7:3. §

1.1.Végrendelet:

A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) a végrendelet fogalmát nem tartalmazta, ezért annak meghatározása a bírói gyakorlat feladata volt. A PK 85. számú állásfoglalás a) pontja pótolta a rPtk. hiányosságát és kimondta, hogy az okirat végrendeleti jellegének megállapításához legalább annyi szükséges, hogy külsőleg az örökhagyótól származóként jelentkezzen és halálesetre szóló olyan nyilatkozatot tartalmazzon, amelyből a végrendeleti minőség kitűnik. E két feltétel bármelyikének hiányában végrendeletről nem lehetett szó.

Amikor hatályba lépett a Ptk., akkor ezt a fogalom meghatározást lényegében átvette. Azon annyiban változtatott, hogy kimondta, az örökhagyótól származónak mutakozó okirat halál esetére szóló *vagyoni* rendelkezést kell tartalmazzon.

A vagyoni rendelkezés, mint feltétel kiemelése azért lényeges, mert az örökhagyó végakarátának írásba foglalása nem elegendő a végrendeleti jelleg megállapításához, amennyiben az tartalma szerint csupán kívánságokat - például a temetési szertartásra vonatkozó kívánalmakat - fogalmaz meg.⁴²

A PK 85. számú állásfoglalás a) pontja a Ptk.-ba beépült, ezért annak alkalmazása már nem irányadó.⁴³

A végrendeletnek a Ptk. három fajtáját ismeri:

- a) közvégrendelet,
- b) írásbeli magánvégrendelet,
- c) szóbeli végrendelet.

Közvégrendeletet közjegyző előtt lehet tenni, írásbeli végrendeletet azonban az örökhagyó saját maga is írhat, de lehetősége van arra is, hogy azt mással írassa. A szóbeli végrendelet kivételes, arra csak akkor kerülhet sor, ha az örökhagyó az életét fenyegető olyan rendkívüli helyzetben van, amely írásbeli végrendelet tételét nem teszi lehetővé.⁴⁴

⁴² Polgári Jog Öröklési jog A Ptk. magyarázata I/VI. (Orosz Árpád) Budapest, HVG-ORAC Lap- és könyvkiadó, 2021., 236. o.

⁴³ 1/2014. Polgári jogegységi határozat - az új Ptk. alapján elbírálandó ügyekben irányadó elvi iránymutatásokról V. 1. b) pont

⁴⁴ Ptk. 7:20. §

A jelen publikációnak nem tárgya a végrendeletek érvényességi feltételeinek vizsgálata, ezért arra nem térek ki. Mindenképpen szólni kell azonban a házastárs vagy élettárs javára tett végrendelet hatálytalanságáról. Érvénytelenség esetén arról van szó, hogy a végrendelet már a létrejöttékor olyan hibában szenved, amely miatt nem alkalmas a célzott jogi hatás kifejtésére. A hatálytalanság ezzel szemben azt jelenti, hogy a végrendelet megtételét követően merül fel olyan ok, amely miatt a végrendelet a célzott joghatás kiváltására alkalmatlan.

Az érvénytelenségi oknak tehát a jognyilatkozat megtételekor szükséges fennállnia, érvénytelenségi ok utóbb nem keletkezhet. A hatálytalanság ezzel szemben azt jelenti, hogy az adott jognyilatkozat érvényes, tehát nincs benne jogi hiba, azonban a megalkotását követően, utóbb valami olyan ok merült fel, amely miatt a végrendelet hatálytalanná válik.⁴⁵

A Ptk. 7:46. §-ában foglaltak szerint a házastárs vagy az élettárs javára az életközösség fennállása alatt tett végrendelet hatálytalan, ha az öröklés megnyílásakor az életközösség nem áll fenn, és az eset körülményeiből nyilvánvaló, hogy az életközösség visszaállítására nem volt kilátás és az örökhagyó nem akarta juttatásban részesíteni házastársát vagy élettársát.

A fenti rendelkezés azt jelenti, - és itt nincs különbség a házastársak és az élettársak között - hogy amennyiben a házassági vagy az élettársi életközösség alatt az egyik házastárs a másik házastárs javára vagy az egyik élettárs a másik élettárs javára végrendeletet tesz érvényes végrendelettel, akkor ez még nem feltétlenül jelenti azt, hogy az öröklés megnyílásakor az örökös örökölni is fog. Amennyiben ugyanis a felek életközössége már nem áll fenn az öröklés megnyílásakor és az életközösség visszaállítására nem is volt kilátás, az örökös nem örökölhét az örökhagyó után.

A végrendelet hatálytalansága miatt örökölni kívánó felet terheli annak bizonyítása, hogy az életközösség megszakadt, és visszaállítására nem volt kilátás.⁴⁶

⁴⁵ Kriston Edit - Sági Edit (szerk.): *Érvénytelenség és hatálytalanság a polgári jogban. Tananyag az „Érvénytelenség és hatálytalanság a polgári jogban” c. szabadon választható tantárgyhoz.* Miskolc, Novotni Alapítvány a Magánjog Fejlesztésért, 2019., 44. o.

⁴⁶ Vékás Lajos, In: Gárdos Péter, Vékás Lajos (szerk.): *Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez*

1.2. Öröklési szerződés:

Öröklési szerződésben az örökhagyó a vele szerződő felet a magának, illetve a szerződésben meghatározott harmadik személynek nyújtandó tartás, életjáradék, illetve gondozás ellenében - vagyona, annak egy meghatározott része vagy meghatározott vagyontárgyak tekintetében - örökösévé nevezi; a másik fél kötelezettséget vállal a tartás, életjáradék, illetve gondozás teljesítésére.⁴⁷

1.3. Halál esetére szóló ajándékozás, rendelkezés várt örökségről:

Ha az ajándékozás azzal a feltétellel történt, hogy a megajándékozott az ajándékozót túléli, a szerződésre az ajándékozás szabályait azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a szerződés alaki követelményeire az öröklési szerződés alaki követelményei irányadók.⁴⁸

2. Törvényes öröklés:

A Ptk. meghatározza a törvényes öröklés általános rendjét és ezzel nem csupán azt rögzíti, hogy az örökhagyó után ki(k) jogosult(ak) öröklésre, de az örökösök öröklési sorrendjét is meghatározza. Az öröklési sorban első helyen a leszármazó szerepel, tehát az örökhagyó után első sorban az örökhagyó gyermeke jogosult öröklésre. A leszármazón túl örökös lehet a házastárs, a szülő, a szülő leszármazója, a nagyszülő és annak leszármazója, a dédszülő és leszármazója, valamint a távolabbi felmenők is. Ez tehát egy sorrend, a sorrendben hátrébb álló örökös csak abban az esetben örökölhet, amennyiben a sorban előtte álló örökös valamilyen oknál fogva nem örökölhet.

Fentiekből látható, hogy az élettársak - a házastársakkal szemben - egymásnak nem örökösei, tehát végrendelet hiányában egyik a másiktól semmit sem örökölhet. Az élettársak tehát nem örökösei egymásnak, azonban a gyermek akkor is első sorban örökös a szülője utána, ha nem házasságból, hanem élettársi kapcsolatból származik. Annak tehát nincs jelentősége öröklésjogi szempontból, hogy az apaság vélelmét mi alapozza meg.

⁴⁷ Ptk. 7:48. § (1) bekezdés

⁴⁸ Ptk. 7:53. § (1) bekezdés

VI. Záró gondolatok

Az élettársi kapcsolatok napjainkban egyre népszerűbbek. Sokan gondolják úgy, hogy nincs szükségük „papírra” (házassági anyakönyvi kivonatra) ahhoz, hogy egy egész életet leéljenek egymással. Amennyiben pedig élettársi kapcsolatukból gyermek születik, az erősebb kapocs kettejük között, mint a házasság, hiszen a gyermek egy életre összeköti őket. Döntsünk akár az élettársi kapcsolat, akár a házasság mellett, érdemes tisztában lenni az ezekre vonatkozó legalapvetőbb szabályokkal, mert egész életünkre hatással lehetnek.

Irodalomjegyzék

Kötetek, tanulmányok

- Hegedűs Andrea: Polgári Jog Családjog. Budapest, R.I.M.Á.K Kiadó, 2022.
- Polgári Jog A Ptk. magyarázata I/VI. Hetedik könyv Öröklési jog (Orosz Árpád), HVG-ORAC Lap- és könyvkiadó, 2021.
- Polgári Jog Családjog A Ptk. magyarázata III/VI. (Szeibert Orsolya) Budapest, HVG-ORAC Lap- és könyvkiadó, 2021.

Internetes források

- Csonka Péter Közjegyzői Irodája (2025.) [Mi a különbség élettársi és házastársi kapcsolat között?](#)
- Dobáné Madarász Arabella: Az élettársak és vagyoni viszonyaik In: [Az élettársak és vagyoni viszonyaik - MABIE - Magyar Bírói Egyesület](#)
- Dósa Ágnes, Nagykomentár az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvényhez
- Kriston Edit - Sági Edit (szerk.): *Érvénytelenség és hatálytalanság a polgári jogban. Tananyag az „Érvénytelenség és hatálytalanság a polgári jogban” c. szabadon választható tantárgyhoz.* Miskolc, Novotni Alapítvány a Magánjog Fejlesztésért, 2019.
- Szeibert Orsolya, In: Gárdos Péter, Vékás Lajos (szerk.): Nagykomentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez
- Tóth Zsófia, In: Izsa Szabolcs (szerk.): Nagykomentár a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvényhez
- [Az élettársak és az öröklés - MOKK](#)
- [Csecsemőgondozási díj - CSED - Magyar Államkincstár](#)
- [Élettársi nyilatkozat - Dr. Parti Tamás - Közjegyző](#)
- Nagykomentár a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvényhez - Szerkesztette: Izsa Szabolcs

Jogszabályok

- a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény
- az egyes közjegyzői nemperes eljárásokról szóló 2008. évi XLV. törvény
- a házassági jogról szóló 1894. évi XXXI. tc.
- az anyakönyvi eljárásról szóló 2010. évi I. törvény
- a bejegyzett élettársi kapcsolatáról, az ezzel összefüggő, valamint az élettársi viszony igazolásának megkönnyítéséhez szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2009. évi XXIX. törvény
- a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló 2017. évi CXVIII. törvény 17. §
- az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény
- a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény
- a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény
- a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény
- PK 85. számú állásfoglalás
- 1/2014. Polgári jogegységi határozat - az új Ptk. alapján elbírálendő ügyekben irányadó elvi iránymutatásokról